

Vastaus valtuustoaloitteeseen 21.6.2021 Kotiopetustilanteiden tukeminen

Kaupunginhallitus 07.02.2022 § 22
24/12.00.01/2022

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Valmistelija: Sivistysjohtaja Arto Jormalainen

Kaupunginvaltuusto 21.06.2021 § 63

Valtuutettu Hannamari Auvinen teki seuraavan valtuustoaloitteen:

Suomessa oppivelvollisuus alkaa tavallisesti sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7-vuotta, mutta se voi alkaa myös vuotta aiemmin tai myöhemmin. Suomessa lasten on osallistuttava myös esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteita vastaavaan toimintaan oppivelvollisuutta edeltävänä vuotena. Oppivelvollisuus päättyy, kun peruskoulun oppimäärä on suoritettu tai kun kymmenen vuotta oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut, joka useimmilla on vanhan oppivelvollisuuslain mukaan sinä vuonna, kun nuori täyttää 17 vuotta. Oppivelvollisuutta on vastikään pidennetty ja lakimuutos astuu voimaan 1.8.2021, joka tarkoittaa, että oppivelvollisuus päättyy, kun lapsi täyttää 18-vuotta. Laajennettu oppivelvollisuus jatkuu siten vielä toiselle asteelle, joko lukio- tai ammatillisina opintoina taikka oppisopimuskoulutuksen piirissä maksuttomana.

Peruskoulussa opetusta ohjaa valtakunnalliset, lukuvuosiskohtaiset opetussuunnitelmat sekä kuntien omat opetussuunnitelmat, joissa on huomioitu kuntien omat painotukset sekä erityispiirteet. Lukio-opiskelua ohjaa lukion opetussuunnitelma ja ammatillisissa kouluissa opetusta ohjaa alakohtaiset opetussuunnitelmat. Oppivelvollisuuden täyttäminen ei kuitenkaan edellytä sen suorittamista kunnallisessa tai yksityisessä koululaitoksessa, vaan huoltajilla on mahdollisuus päättää, miten lapsi suorittaa oppivelvollisuuden: julkisessa tai yksityisessä koulussa, vai perheen itse järjestämässä kotiopetuksessa, joko perheen palkkaaman kotiopettajan turvin, virtuaalikoulussa internetissä tai huoltajien toimiessa itse kotiopettajina. Huoltajien tehtävänä on huolehtia peruskoulun oppisisältöjen opettamisesta valitsemallaan tavalla sekä valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisesta, joka osoitetaan näytöin.

Lapsilla on erilaiset kyvyt oppia ja omaksua asioita. Myös perheiden elämäntilanteet vaihtelevat. Perhe saattaa olla jossain elämänsä vaiheessa ulkomailla esimerkiksi lähetystyössä tai vanhempi voi saada työkomennon ulkomaille, mikä voi tarkoittaa sitä, että muu perhe muuttaa mukana. Näissä tilanteissa on erittäin tavallista, että huoltajat palkkaavat lapselleen kotiopettajan tai toinen huoltaja opettaa lasta itse kotiopetuksen omaisissa olosuhteissa. Lapsella tai nuorella voi olla myös erityispiirteitä, jonka vuoksi hän ei syystä tai toisesta pärjää koulumaisessa oppimisympäristössä. Huoltaja voi myös kokea, että kotiopetus on vain yksikertaisesti paras tapa lapselle oppia peruskoulun oppimäärä ja elämän perustaidot sekä antaa laajemmat mahdollisuudet opiskelun toteuttamiseen ja luonnossa liikkumiseen. Perheellä voi olla myös elämänkatsomus, jonka mukaan vanhemmat haluavat varmistua siitä, mitä oppisisältöjä lapselle opetetaan etenkin, kun nykyään valtakunnallisiin sekä koulujen omiin

opetussuunnitelmiin ja käytössä oleviin oppikirjoihin on sisällytetty erilaisia ideologioita ja samalla on luovuttu perinteisestä ihmiskäsityksestä, parisuhdemallista sekä naisen ja miehen biologian perusteista, joka voi herättää hämmennystä ja ristiriitoja perheessä. On tilanteita, joissa myös muita perheen lapsia saattaa olla kotiopetuksen piirissä ja kotiopetus on perheelle elämäntapa ja luonnollinen valinta oppivelvollisuuden suorittamiseen.

Perheillä tulee olla jatkossakin mahdollisuus valita, millä tapaa lapsi suorittaa oppivelvollisuutensa. Peruskoulun vuosikustannus lapsesta kunnalle on n. 8000-9000e. Kunnat saavat jokaisesta oppilaasta valtionavustusta n. 6000e/vuosi, mikäli lapsi on ollut koulun kirjoilla vuosittaisena laskentapäivänä 20.9. Valtionavustus kattaa lapsen koulunkäynnistä aiheutuvia kuluja, kuten oppikirjat, oppimateriaalit, kouluruokailu, muut sivukulut sekä oppilashuolto. Julkisen koululaitoksen alaisuudessa opiskelevalle koululaiselle koulukirjat ovat ilmaisia. Näin ei kuitenkaan ole kotiopetuksessa olevan lapsen ja nuoren kohdalla. Kotiopetuksessa olevia lapsia Karkkilassa on vuosittain muutamia.

Kotiopetuksessa olevaa lasta, nuorta tai perhettä ei tueta Karkkilassa mitenkään. Ainoastaan opiskelun etenemisen seuranta näyttökokein valvotaan. Kun perhe haluaa siirtää lapsensa kotiopetuksen piiriin, he tekevät kirjallisen ilmoituksen kunnan sivistystoimesta vastaavalle johtavalle viranhaltijalle. Sen jälkeen lapselle nimetään kunnasta valvova opettaja, joka seuraa lapsen oppimista ja opetussuunnitelman sisältöjen ja tavoitteiden toteutumista muutaman kerran vuodessa yhteistyössä huoltajan kanssa. Yhteistyö koulun ja perheen välillä vaihtelee voimakkaasti eri kunnissa ja riippuu usein huoltajien aktiivisuudesta, sillä kotiopetuksesta vastaavalle opettajalle ei makseta ylimääräisestä työstä palkanlisää.

Kotiopetuksessa oleva perhe joutuu hankkimaan ja kustantamaan kaikki oppikirjat itse. Koulu ei ole velvollinen edes lainaamaan oppikirjoja, vaikka koulu voi näin halutessaan toimia. Perhe joutuu hankkimaan itse myös kaikki opetuksessa käytettävät oppimateriaalit, kuten kuvaamataiteen ja tekstiilityön oheismateriaalit sekä maksaa itse lapsen opetukseen liittyvät opintokäynnit, kuten käynnit museoissa ja näyttelyissä. Perhe ei myöskään saa minkäänlaista avustusta kotiruokailuun. Kotiopetuksessa oleva lapsi ei ole oikeutettu koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, taikka kuraattorin ja psykologin palveluihin, eikä muihinkaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluihin. Näin ollen lapsen terveydentila ei välttämättä ole minkään terveydenhuollon toimijan seurannassa vuosikausiin, mikäli kotiopetus jatkuu pidempään. Myös perusrokotusohjelman mukaiset rokotukset saattavat jäädä antamatta, jollei huoltajat seuraa rokotusohjelman aikatauluja. Usein kotiopetuksessa olevilla lapsilla saattaa olla myös oppimisen haasteita, etenkin jos kyseessä on erityisoppilastatuksella kotiopetukseen siirtynyt lapsi.

Kotiopetuksesta on valtakunnallisesti paljon myönteisiä kokemuksia, mutta joissakin tapauksissa lapsen kannalta voisi olla parempi opiskella koulussa struktuurin ja sosiaalisten kontaktien vuoksi. Lapsen ja nuoren elämän sekä tulevaisuuden kannalta olisi tärkeää, että lapsi ei syrjäydy kotiopetuksen aikana, vaan saisi riittävän tuen oppilas- ja opiskelijahuollon kautta huolimatta hänen yksilöllisistä erityispiirteistään ja perheen kyvystä huolehtia lapsensa asioista.

Karkkilan Kristillisdemokraatit esittävät, että Karkkilan kaupunki järjestää jatkossa kotiopetuksessa oleville lapsille ja nuorille koulu- ja

opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut sekä kuraattori-, psykologi-, erityisopetus ja opinto-ohjaajan palvelut. Lapselle tulee järjestää mahdollisuus osallistua lukuvuosi-kohtaisiin terveystarkastuksiin. Myös 9lk suorittava, kotikoulua käyvä oppilas tulee kutsua yläkoulun opinto-ohjaukseen lukuvuoden päättyessä ja informoida häntä sekä hänen perhettään yhteishausta ja avustaa yhteishaussa opiskelupaikan saamiseksi.

Näillä toimilla Karkkilan kaupunki edistää kotiopetuksessa olevien lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä sekä ennaltaehkäisee terveyshaasteiden ja oppimisen sekä sosiaalisten ongelmien kasaantumista ja yhteiskunnasta syrjäytymistä. Kotiopettajan tulee olla myös säännöllisesti yhteydessä kotioppijaan ja perheeseen sekä varmistua oppimisen edistymisestä sekä maksaa opettajalle kohtuullinen korvaus lisätyöstä oman työn ohessa.

Esitämme myös, että kotioppilaille tulee, joko tarjota koulukirjat lainaksi koululta tai sitten avustaa perhettä taloudellisesti koulukirjojen ja oppimateriaalien hankinnassa sekä tukea opintokäyntien kulukorvauksia kuitteja vastaan kohtuullisella summalla. Kunta voisi myös harkita kohtuullisen ateriatuen maksamista perheelle kouluruoan kustannuksia vastaavasti, sillä valtio maksaa kunnalle valtionavustuksen myös kotiopetuksessa olevasta lapsesta ja kunnan tosiasialliset kulut lapsesta jäävät kunnalle vähäisiksi, paitsi mikäli lapsi myöhemmin syrjäytyy ja tarvitsee esimerkiksi lastensuojelua ja sosiaalitoimen palveluita.

Suomessa oli v. 2018 Me-Säätiön mukaan noin 68 000 15-29-vuotiasta syrjäytyneitä nuorta. Vuonna 2019 syrjäytyneitä nuoria oli 60 100. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle n. 1 miljoona euroa. Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskuksen laskelman mukaan kouluterveydenhuollon kustannukset yhdelle lapselle lukuvuoden ajaksi maksaa kunnalle 135e/lapsi ja on suora panostus lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin.

Päätös: Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Täytäntöönpano: kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus 28.06.2021 § 227

Esittelijä: kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää lähettää asian kasvatus- ja opetuslautakunnan valmisteltavaksi.

Päätös: Kaupunginhallitus päätti esityksen mukaan yksimielisesti.

Täytäntöönpano: Kasvatus- ja opetuslautakunta

Kasvatus- ja opetuslautakunta 14.12.2021 § 112

Esittelijä: sivistysjohtaja Arto Jormalainen

Valmistelija / lisätietojen antaja: sivistysjohtaja Arto Jormalainen puh.050 544 6489 tai sähköposti "etunimi.sukunimi@karkkila.fi"

Kaupunginhallitus on lähettänyt valtuustoaloitteen kasvatus- ja opetuslautakunnalle valmisteltavaksi.

Sivistysjohtajan ehdotus:

Kasvatus- ja opetuslautakunta esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy vastauksena valtuustoaloitteeseen seuraavaa:

Lakiperusta

Karkkilassa noudatetaan Opetushallituksen antamia ohjeita kotiopetuksen järjestämiseen liittyen. Opetushallituksen antamat ohjeet löytyvät Opetushallituksen sivuilta.

Oppivelvollisen on osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muutoin perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. (PoL 26 §) Perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot voi hankkia perusopetukseen osallistumisen sijasta esimerkiksi opiskelemalla kotona, jota kutsutaan kotiopetuksiksi. Kotiopetus ei ole perusopetuslain mukaista opetusta, mutta opetuksenjärjestäjän tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä suhteessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrättyihin perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin (PoL 26 §). Oppivelvollisen tulee opiskella kaikkia niiden oppiaineiden opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä, jotka kuuluvat perusopetuksen oppimäärään. Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valinnaisia aineita tai taide- ja taitoaineiden valinnaisia. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuuskäiselle annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Päätös kotiopetuksesta

Kotiopetus ei edellytä lupaa viranomaisilta eli opetuksenjärjestäjältä. Asiasta päättää huoltaja. Huoltajan ilmoitus asuinkuntaan lapsen siirtymisestä kotiopetukseen on riittävä. Ilmoituksen jälkeen huoltaja myös vastaa oppivelvollisen perusopetuksen oppimäärää vastaavien tietojen ja taitojen saavuttamisesta ja oppivelvollisen edistymisestä. Huoltaja vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä, kuten oppimateriaalien hankkimisesta ja varsinaisesta opiskelusta. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle eikä antaa maksuttomia materiaaleja.

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa Opetushallituksen päättämässä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätty perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Perusopetuslain 26 §:n mukaan kunnan tulee kuitenkin valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä. Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen edistymistä seurataan suhteessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sekä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Yleisenä menettelynä on, että asuinkunta nimeää tutkivan

opettajan, jonka tehtävänä on selvittää ja arvioida oppivelvollisen edistymistä. Edistymisen seurannan käytännön toteuttamisesta sovitaan kunnan ja huoltajan kesken. Huoltajalla voi olla kotiopetuksen toteuttamista varten oma suunnitelma, joka on hyvä toimittaa asuinkunnan tutkivalle opettajalle. Mikäli huoltaja noudattaa kotiopetuksen toteutuksessa kunnan paikallista opetussuunnitelmaa, tämä toimii tukena oppivelvollisen edistymisen valvonnassa.

Lainsäädännössä ei ole määritelty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Yleinen käytäntö on, että niitä on kerran pari vuodessa.

Palvelut

Kunta ei ole velvollinen järjestämään kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle palveluja tai etuuksia, joihin perusopetukseen osallistuva oppilas on perusopetuslain mukaan oikeutettu kuten opetukseen, oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, maksuttomiin oppimateriaaleihin, työvälineisiin ja –aineisiin, oppilashuoltoon (kuraattori- ja psykologipalveluihin), maksuttomaan kouluruokailuun ja koulukuljetukseen.

Erityiset opetusjärjestelyt koskevat vain koulua käyviä. Huoltajan päätöksellä kotona opiskelevaa ei voida esimerkiksi vapauttaa jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan yhteisen aineen opiskelusta.

Karkkilan kaupungin näkökulma kotiopetukseen

Karkkilan peruskouluissa järjestetään laadukasta perusopetusta ja oppilaille pyritään mahdollisuuksien mukaan räätälöimään mahdollisimman yksilökohtainen oppimispolku. Oppimispolun suunnittelussa huomioidaan tuen tarve ja lapsen erityispiirteet sekä vahvuudet. Koulussa voidaan tarjota pienempiä opetusryhmiä ja vahvempaa aikuisen tukea oppilaille, jotka tarvitsevat tukea esim. oppimisessa, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, tunteiden säätelyssä ja keskittymisessä. Lisäksi koulut tarjoavat laaja-alaisen erityisopettajan ja oppilashuollon palveluja. Koulu oppimisympäristönä tarjoaa hyvän kasvualustan vertaisryhmässä mm. sosiaalisten taitojen oppimiseen. Kaveritaitojen oppiminen peruskoulussa ehkäisee osaltaan syrjäytymistä ja mahdollisuutta kehittyä vuorovaikutustaidoissa.

Kolmiportaisen tuen muodot (yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki) ovat tarjolla perusopetusta koulussa käyville oppilaille. Kotiopetukseen otetut lapset/nuoret jäävät ilman tätä koulun tarjoamaa ammatillista tukea, mikä voi olla haitallista heidän oppimiselleen ja kehitykselleen.

Peruskoulussa käytetään opetushallituksen hyväksymiä ja opetussuunnitelman mukaisia opetusmateriaaleina ja kirjoja. Karkkilassa alakouluissa on annettu kotiopetuksessa olevalle oppilaille oppikirjoja, mikäli niitä on ollut ylimääräisiä. Kotiopetuksessa oleville oppilaille ei niitä ole erikseen tilattu. Valvovat opettajat seuraavat kotiopetuksessa olevan oppilaan edistymistä noin kerran puolessa vuodessa. Valvovat opettajat saavat työstään korvauksen.

Opetuksenjärjestäjä linjaa, mitä palveluja kotona opiskeleville tarjotaan, jotta koulun resurssit eivät sirpaloidu koulun ulkopuolelle. Perusopetuksen koulujen toimintaa suunnitellaan ja resurssoidaan keskitetysti koko perusopetusta ajatellen. Koulun palvelujen jakaminen koulun ulkopuolelle on käytännössä mahdotonta. Kun huoltajat ovat halunneet ottaa lapsensa kotiopetukseen ja samalla ottaneet vastuun perusopetuksen palveluista itselleen, ei kotiopetuksessa oleva voi ottaa koulusta vain niitä palveluja, joita hän tarvitsee tai haluaa selviytyäkseen perusopetuksesta.

Valtionavustus on kohdennettu peruskoulua koulussa käyville oppilaille. Kotiopetuksen tukemiseen sitä ei käytetä. Mikäli kotiopetusta käytettäisiin laajemmin, lisääisi se koulujen kuluja suhteettomasti yhtä oppilasta kohden. Valtionavustusta koulu ei kuitenkaan näistä oppilaista saisi vaan kulut kohdentuisivat kunnan maksettavaksi.

Lasten etu on käydä koulua koulussa saman ikäisten kanssa. Joillekin lapsille/nuorille kotiopetus voi olla oikea ratkaisu ja siihen onkin annettu lainlaatijan suunnasta ja mahdollisuus ja suositukset järjestelyihin tietyin ehdoin. Jos kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen huoltaja haluaa lapsensa osallistuvan erityiseen tutkintoon, on siihen osallistuminen maksutonta. Kotiopetuksessa oleva oppilas voi saada perusopetuksen päättötodistuksen vain erityisen tutkinnon suorittamalla.

Kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle ei anneta opinnoistaan todistuksia. Jos huoltaja haluaa lapsensa saavan todistuksen, hänen on osallistuttava erityiseen tutkintoon (PoL 38 §) ; ja

toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaupunginhallitus 07.02.2022 § 22

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Valmistelija: Sivistysjohtaja Arto Jormalainen

Ehdotus: Kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy vastauksena valtuustoaloitteeseen asiakohdassa esitetyn selvityksen ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös: Hyväksyttiin.